

İŞ YERLERİNDE UYGULANAN İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ HİZMETLERİNİN ÇALIŞAN PERSPEKTİFİNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ: BİR ÜNİVERSİTE ÖRNEĞİ (*)

(Araştırma Makalesi)

Aslı AVCI İNAL (**) - Ebru SENEMTAŞI ÜNAL (***) - Pınar BAYKAN (****)

Öz

İşyerlerinde; iş sağlığı ve güvenliği (İSG) hizmetlerinin uygulanması ve sürekli gözden geçirmeler yapılarak iyileştirme faaliyetlerinin yürütülmesi önemli görülmektedir. Her türlü iyileştirme faaliyetinin planlama ve uygulama aşamalarına çalışanların dâhil edilmesi İSG hizmetlerinin uygulama sürecinin başarılı olmasına katkıda bulunacaktır. Bu çerçevede çalışmada bir devlet üniversitesinde sunulan İSG hizmetlerinin uygulanma durumunun değerlendirilmesine yönelik çalışanların görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini gönüllü 191 sürekli işçi oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak “İş sağlığı ve güvenliği hizmetleri değerlendirme” anketi kullanılmıştır. Anket formunda alan yazın ve İSG mevzuatı dikkate alınarak “Yönetimsel Tedbirler ve İş Birliği, Çalışma Ortamı Gözetimi, Çalışan Eğitimleri, Farkındalık” olmak üzere 4 ayrı başlık oluşturulmuştur. Hazırlanan anket demografik bilgi formunda bulunan maddeler hariç 5’li Likert ve 33 maddeden oluşmaktadır. Verilerin analizi betimsel ve kestirimsel analiz yöntemleri ile “IBM SPSS 25” yazılımı kullanılarak yapılmıştır. Çalışmada katılımcıların İSG eğitimi alma, iş kazası geçirme, işe giriş muayenesi yaptırma ve işin tehlike derecesini bilme durumları incelendiğinde %96,9’unun İSG eğitimi aldığı,

*) Bu çalışma Aslı AVCI İNAL’ın 2021 yılında Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi İş Sağlığı ve Güvenliği Tezsiz Yüksek Lisans programı kapsamında hazırlanmış olduğu “İşyerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamalarının İşçilerin İş Performansına Etkisinin İncelenmesi: Bir Üniversite Örneği” başlıklı Dönem Projesinden türetilerek hazırlanmıştır.

**) Öğrenci, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, İş Sağlığı ve Güvenliği Tezsiz Yüksek Lisans Programı, İş Sağlığı ve Güvenliği Ana Bilim Dalı, (e-posta: aavci@agri.edu.tr)
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9525-6513>

***) Dr. Öğr. Üyesi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Elektronik ve Otomasyon Bölümü, Mekatronik Programı, (e-posta: esenemtasi@agri.edu.tr)
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8530-9423>

****) Dr. Öğr. Üyesi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Mülkiyet Koruma ve Güvenlik Bölümü, İş Sağlığı ve Güvenliği Programı (e-posta: pbaykan@agri.edu.tr)
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5279-3872>

ayrıca %92,1'inin ise iş kazası geçirmediği görülmüştür. Ayrıca analiz sonucunda sürekli işçilerin büyük bir çoğunluğu işyerlerinde İSG hizmetlerinin uygulanmasına dair olumlu görüş bildirmişlerdir. Bu olumlu görüşlerin sonucunda, iş yerlerinde çalışanların İSG hizmetlerinin yürütülmesi sürecine dâhil edilmesi, çalışanlarda güvenlik kültürünün gelişmesine katkı sağlayacağı ve işyerine olan güveni artıracacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: İSG hizmetleri, Çalışma ortamı gözetimi, Yönetimsel tedbirler, Sürekli işçi.

Evaluation of Occupational Health and Safety Services Implemented in Workplaces from the Perspective of Employee: A University Example

Abstract

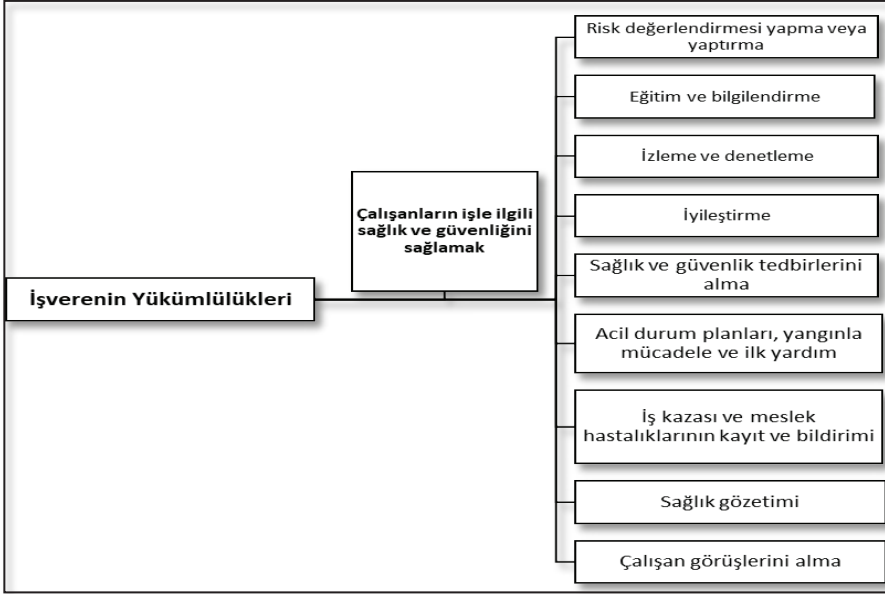
In workplaces; It is considered important to implement occupational health and safety (OHS) services and to carry out improvement activities by making continuous reviews. Involving employees in the planning and implementation stages of all kinds of improvement activities will contribute to the success of the implementation process of OHS services. In this context, it is aimed to examine the opinions of the employees on the evaluation of the implementation of the OHS services offered at a state university. The sample of the study consists of 191 volunteer workers. "Occupational health and safety services evaluation" questionnaire was used as a data collection tool in the research. In the survey form, taking into account the literature and OHS legislation, 4 separate headings were created: "Administrative Measures and Cooperation, Work Environment Surveillance, Employee Training, Awareness". The prepared questionnaire consists of 5 Likert and 33 items, excluding the items in the demographic information form. The analysis of the data was made using descriptive and predictive analysis methods and "IBM SPSS 25" software. In the study, when the participants' OHS training, having a work accident, having a job entrance examination and knowing the degree of danger of the job were examined, it was seen that 96.9% of them received OHS training, and 92.1% of them did not have a work accident. In addition, as a result of the analysis, the majority of the workers expressed a positive opinion on the implementation of OHS services in their workplaces. As a result of these positive opinions, it is thought that the inclusion of workers in the process of carrying out OHS services in the workplaces will contribute to the development of the safety culture in the workers and increase the confidence in the workplace.

Keywords: OHS services, Work environment surveillance, Administrative measures, Permanent worker.

1. Giriş

Ülkemizde İSG alanında 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ile pek çok düzenlemeler yapılmıştır. İşverenin İSG konusundaki yükümlülükleri 6331 sayılı İş Sağlığı

ve Güvenliği Kanun'unun 4. maddesinde yer almaktadır. Bu kanunun 30.06.2012 tarihinde yürürlüğe girmesiyle birlikte kanun kapsamında bulunan kamu kuruluşları ve özel sektör içerisinde yer alan bütün işyerleri 01.01.2013 tarihinden itibaren kanunda belirtilen yükümlülükleri yerine getirmek zorundadırlar. İşverenin bazı temel yükümlülükleri kanun ve yönetmelikler incelenerek Şekil 1'de gösterilmiştir.

Şekil 1. İşverenin genel yükümlülükleri.

İşveren bu yükümlülüklerin yanı sıra, işyerlerinde İSG kurulu oluşturma, çalışan temsilcisi görevlendirme, kişisel koruyucu donanım (KKD) temin etme ve koordinasyonu sağlama gibi yükümlülükleri de yerine getirmelidir. İşverenin işyerlerinde sunulacak İSG hizmetlerini yürütürken izlemesi gereken görevlendirme yöntemleri ise 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun 6. Maddesinde de belirtilmiştir. Bu maddeye göre işveren, işyerlerinde İSG hizmetlerinin sunulması için, maddede belirtilen görevlendirme yöntemlerini kullanmalıdır. Bu hizmetlerin sunulabilmesi için işveren gerekli tüm araç, gereç, ortam ve koordinasyonu sağlamak zorundadır.

Çalışanları arasından iş güvenliği uzmanı, işyeri hekimi ve on ve daha fazla çalışanı olan çok tehlikeli sınıfta yer alan işyerlerinde diğer sağlık personeli görevlendirir. Çalışanları arasında belirlenen niteliklere sahip personel bulunmaması hâlinde, bu hizmetin tamamını veya bir kısmını ortak sağlık ve güvenlik birimlerinden hizmet olarak yerine getirebilir. Ancak belirlenen niteliklere ve gerekli belgeye sahip olması hâlinde,

tehlike sınıfı ve çalışan sayısı dikkate alınarak, bu hizmetin yerine getirilmesini kendisi üstlenebilir. Belirlenen niteliklere ve gerekli belgeye sahip olmayan ancak 50'den az çalışanı bulunan ve az tehlikeli sınıfta yer alan işyeri işverenleri veya işveren vekili tarafından Bakanlıkça ilan edilen eğitimleri tamamlamak şartıyla işe giriş ve periyodik muayeneler ve tetkikler hariç İSG hizmetlerini yürütebilirler (6331 Sayılı İSG Kanunu, 2012).

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun “kamu ve özel sektöre ait bütün işlere ve işyerlerine, bu işyerlerinin işverenleri ile işveren vekillerine, çırak ve stajyerler de dâhil olmak üzere tüm çalışanlarına faaliyet konularına bakılmaksızın uygulanır” maddesi uyarınca kamu kurumları da kanun kapsamına dâhil edilmiştir. Dolayısıyla kamu kurumları bahse konu İSG hizmetleri ile ilgili uygulamaları yapmakla yükümlüdür. Üniversiteler de kamu kurumları arasında yer almakla birlikte bünyesinde birden fazla birim bulundurduğu için 6331 sayılı İSG kanununun 23. Maddesinde belirtilen birden fazla işveren ve aynı çalışma alanını paylaşan işyerleri olarak değerlendirilmektedir. Dolayısıyla üniversitelerde İSG önlemlerinin uygulanmasında işyerleri arasında koordinasyonun ve iş birliğinin sağlanması gerekmektedir. Üniversiteler bünyelerinde İSG koordinatörlükleri kurar ve mesleki risklerin önlenmesi ve bu risklerden korunma amacıyla diğer işverenler ile koordinasyonu sağlamaya çalışır. Yönetim bu süreçte hem birim işverenlerine hem de çalışan temsilcilerine mesleki tehlike ve risklerle ilgili bilgilendirmeleri yapar. Üniversiteleri diğer kamu kurumlarından ayrı kılan en önemli fark bünyesinde birden fazla birimin olmasıdır. Bu durum üniversitelerde İSG hizmetlerinin etkili bir şekilde yürütülmesinde birtakım sorunlarla karşılaşmalarına sebep olmaktadır (İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü [İSGGM], 2021). Bu sorunların giderilmesi için üniversiteler gibi birden fazla işverenin olduğu kurumlarda birimler arasında koordinasyon kurulması önemli görülmektedir (Alpagut, 2014; Bayram, 2019; İSGGM, 2021).

Nitekim hükümet, çalışan ve işveren olarak üçlü yapının oluşturulması ve mevcut problemlerin çözümüne yönelik ortak bir anlayış geliştirebilmesi için Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) sosyal diyalogu stratejik bir hedef olarak belirlemiştir (Nurdoğan, 2018). Bu bağlamda üniversitelerde de sosyal diyalog ile çalışma ve yaşam koşulları iyileştirilmesi sağlanabilir. Üniversitelerde bu iyileştirmelerin sağlanması, İSG koordinatörlüğü vasıtasıyla işveren-işveren ve işveren- çalışan arasında diyalog kurulması ve bir politika geliştirilmesi ile mümkündür (İSGGM, 2021). Nitekim Alli (2008) İSG'nin temel ilkelerinden birinin yönetimin; işyerlerinde bir İSG politikası oluşturması, uygulaması ve bu politikanın tüm taraflara etkili bir şekilde iletilmesinin sağlanması olarak belirtmiştir. Bu politika ve programlar işyerlerinde olası kazaları önlemeyi ve çalışanlarını korumayı hedeflemelidir. Ayrıca bu temel ilkelerde, güvenli ve sağlıklı çalışma ortamlarının hayati bileşenlerinden birinin de eğitim ve bilgilendirme olduğunu vurgulanmıştır (Alli, 2008). Aynı şekilde ISO 9001 (2008) kalite yönetim sistemi, insani ve fiziksel faktörlerin bir birleşimi olarak uygun bir çalışma ortamı oluşturulması gerektiğini ve bu sürecin çalışanlara

eğitim verilerek desteklenmesi gerektiğini vurgulamaktadır (Türk Standartları Enstitüsü [TSE], 2008). Çalışanların, mesleki tehlikeler ve riskler konusunda eğitilmesi ve İSG hizmetlerine yönelik bilgilendirmenin yapılmasının işyerlerinde güvenlik kültürünün geliştirilmesinde de önemli olduğu belirtilmektedir (Süzek, 2005). İşyerlerinde güvenlik kültürü, yönetim, çalışan ve iş organizasyonu arasındaki etkileşimin ürünü olarak ortaya çıkmaktadır (Cooper, 1998). Dolayısıyla bu etkileşimin en önemli bileşenlerinden birinin çalışanların bilgilendirilmesi ve eğitimlerinin yapılması olduğu söylenebilir.

Sonuç olarak üniversitelerde oluşturulan politika çerçevesinde sunulan İSG hizmetlerine çalışanların dâhil edilmesi bu politikanın başarılı bir şekilde uygulanması için önemlidir. Bu çalışmada iş yerlerinde uygulanan İSG hizmetlerinin çalışan perspektifinden değerlendirilmesi amaçlanmış ve bir devlet üniversitesinde İSG hizmetlerinin uygulanma durumları sürekli işçilerin görüşlerine göre incelenmiştir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranmıştır.

1. Çalışanların İSG hizmet alanlarına yönelik görüşleri nelerdir?
2. Çalışanların İSG hizmet alanlarına yönelik görüşleri cinsiyet, yaş, eğitim durumları ve medeni durumlarına göre değişmekte midir?

2. Araştırma Yöntemi

Bu çalışma iş yerlerinde uygulanan İSG hizmetlerinin çalışan perspektifinden değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır. Bu amaçla yürütülen çalışmada araştırılan konuya ilişkin bireylerin görüşlerini öğrenmeyi ve bu görüşlerin bireyler açısından nasıl dağıldığını incelemek amaçlandığı için nicel araştırma yöntemlerinden tarama yöntemi tercih edilmiştir. Tarama modeli; mevcut bir durumun olduğu şekliyle betimlenmesi ayrıca görüşlerin ve özelliklerin çalışmaya katılan bireyler açısından nasıl dağıldığının analiz edilmesi amacıyla araştırmalarda tercih edilmektedir (Karasar, 2012; Fraenkel ve Wallen, 2006).

2.1. Örneklem

Araştırmanın örneklemi İSG hizmetlerini yürüten bir devlet üniversitesinde çalışan sürekli işçiler oluşturmaktadır (n:191). Örneklem grubunun demografik özelliklerinin dağılımı Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Örneklem Grubunun Demografik Özelliklerin Dağılımı

Demografik Özellikler	Gruplar	n	%
Cinsiyet	Erkek	180	94,2
	Kadın	11	5,8
	Total	191	100,0
Yaş	25 yaş ve altı	5	2,6
	26- 35 yaş arası	57	29,8
	36-45 yaş arası	96	50,3
	45 yaş üstü	33	17,3
	Total	191	100,0
Medeni durum	Evli	164	85,9
	Bekâr	27	14,1
	Total	191	100,0
Mesleki Deneyim	1 yıldan az	2	1,1
	1-5 yıl arası	17	8,9
	5-10 yıl arası	87	45,5
	10 yıl üstü	85	44,5
	Total	191	100,0
Mesleki Unvan	Özel Güvenlik Görevlisi	122	63,9
	Temizlik Personeli	69	36,1
	Total	191	100,0
Eğitim Durumu	İlkokul	22	11,5
	Ortaokul	26	13,6
	Lise	112	58,6
	Üniversite	31	16,2
	Total	191	100,00
Kurumda Çalışma Yılı	1 yıldan az	2	1,0
	1-5 yıl arası	17	8,9
	5-10 yıl arası	95	49,7
	10 yıl üstü	77	40,3
	Total	191	100,00
İşin Tehlike Derecesini Bilme Durumu	Az Tehlikeli	83	43,5
	Tehlikeli	87	45,5
	Çok tehlikeli	21	11,0
	Total	191	100,00
İş Kazası Geçirme Durumu	Evet	15	7,9
	Hayır	176	92,1
	Total	191	100,0

İSG Eğitimi Alma Durumu	Evet	185	96,9
	Hayır	6	3,1
	Total	191	100,0
İşe Giriş Muayenesi Yaptırma Durumu	Evet	175	91,6
	Hayır	16	8,4
	Total	191	100,0

2.2. Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen “İş sağlığı ve güvenliği hizmetleri değerlendirme” anketi kullanılmıştır. Anket, 6331 İSG Kanunu, yönetmelikler ve alan yazın dikkate alınarak geliştirilmiştir. Geliştirilen anket demografik bilgi formunda bulunan maddeler hariç 5’li Likert tipinde olup 33 maddeden ve **Yönetimsel Tedbirler ve İş Birliği, Çalışma Ortamı Gözetimi, Çalışan Eğitimleri, Farkındalık** olmak üzere 4 ayrı başlıktan oluşmaktadır. Hazırlanan anket formunun kapsam geçerliliği için, iş güvenliği uzmanı, işyeri hekimi ve İSG alanında deneyimli öğretim üyelerinin görüşleri alınarak anket formunda gerekli düzeltmeler yapılmıştır.

Veri toplama aracının güvenilirliğinin sağlanmak için Cronbach Alfa analizi uygulanmıştır (Tablo 2). Cronbach alfa katsayısı, maddelerin iç tutarlılığının ölçüsüdür. Bunun yanı sıra Cronbach Alfa, aynı amaç doğrultusunda hazırlanmış bir grup değişkenin iç tutarlılığını ölçmek içinde kullanılır (Pallant, 2005).

Tablo 2. İş Yerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmet Alanı Başlıkları ve Güvenirlik Katsayıları

İş Yerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmet Alanı Başlıkları	Alfa Katsayısı
Yönetimsel Tedbirler ve İş Birliği	0,937
Çalışma Ortamı Gözetimi	0,943
Çalışan Eğitimleri	0,953
Farkındalık	0,966

Tablo 2 incelendiğinde İş Yerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmet Alanı Başlıkları **Yönetimsel Tedbirler ve İş Birliği** alanının Alfa Katsayısı 0,937, **Çalışma Ortamı Gözetimi** alanının Alfa Katsayısı 0,943, **Çalışan Eğitimleri** alanının Alfa katsayısı 0,953 ve **Farkındalık** alanının da Alfa Katsayısı 0,966 olarak tespit edilmiştir. Bu rakamlara bakılarak iş yerlerinde İSG hizmet alanı başlıklarının Alfa katsayılarının yüksek olduğunu ve aralarında bir tutarlılığın olduğu söylenebilir. Bir ölçme aracının iç tutarlık değeri 0.70'ten yüksek ise güvenilir olduğu söylenmektedir (Hair, Black, Tatham ve Anderson, 2010).

2.3. Veri Analizi

Veri analizi betimsel ve kestirimsel analiz yöntemleri ile “IBM SPSS 25” yazılımı kullanılarak yapılmıştır. Tüm katılımcıların her bir maddeye verdiği cevapların ortalama-

sı ve standart sapması hesaplanarak betimsel istatistiklerden yüzde ve frekans değerleri üzerinden bulgular sunulmuştur. Kestirimsel istatistiklerden ise sürekli işçilerin İSG hizmetleri alan başlıklarına ilişkin her bir maddeye vermiş olduğu cevapların çeşitli değişkenlere göre görüşleri arasında farklılık olup olmadığına bakmak amacıyla bağımsız t testi ve ANOVA testleri yapılmıştır.

2.4. Araştırma Etiği

Bu bilimsel araştırma Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulunca incelenmiş olup, 28.06.2021 tarih ve 172 sayılı karar ile izin alınmıştır. Çalışma yapılırken etik ilkelere dikkat edilmiştir.

3. Bulgular

Bir devlet üniversitesinde İSG hizmetlerinin uygulanma durumlarının sürekli işçilerin görüşlerine göre incelenmesini amaçlayan bu çalışmada betimsel istatistiklerden yüzde ve frekans değerleri üzerinden bulgular sunulmuştur.

3.1. Sürekli İşçilerin İşyerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmet Alan Başlıklarına Yönelik Görüşleri

İşyerinde İSG hizmet alan başlıkları “Yönetimsel Tedbirler ve İş Birliği, Çalışma Ortamı Gözetimi, Çalışan Eğitimleri, Farkındalık” olarak belirlenmiştir. Her bir alan başlığına yönelik veriler aşağıda sunulmuştur.

Yönetimsel Tedbirler ve İş Birliği

Yönetimsel tedbirler ve iş birliği başlığı çerçevesinde ele alınan maddelere verilen cevaplara dayalı madde yüzdeler dağılımları, aritmetik ortalamaları ve ilgili soruya cevap veren katılımcı sayıları Tablo 3’te gösterilmektedir.

Tablo 3. Yönetimsel Tedbirler ve İş Birliği Başlığına Ait Madde Frekans Değerleri

Yönetimsel Tedbirler ve İş Birliği Başlığına Ait Maddeler	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		A.O	s.s
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		
Çalışan temsilcilerimiz, İSG konusunda görüşlerimizi almaktadır.	5	2,6	12	6,3	16	8,4	87	45,5	71	37,2	1,9	0,96

İşyerimde düzenli aralıklarla risk değerlendirme faaliyetleri yürütülür	7	3,7	14	7,3	17	8,9	88	46,1	65	34,0	2,0	1,028
Yönetim risk değerlendirme sürecinde çalışanların görüş ve önerilerini dikkate alır.	7	3,7	14	7,3	18	9,4	90	47,1	62	32,5	2,0	1,023
İşyerimde yapılan risk değerlendirme sonuçları ile ilgili çalışanlara bilgilendirme yapılır.	6	3,1	9	4,7	21	11,0	90	47,1	65	34,0	1,9	0,961
İşyerimizde çalıştığımız işe uygun kişisel koruyucu donanım temin edilir.	7	3,7	7	3,7	18	9,4	94	49,2	65	34,0	1,9	0,954
İşyerimizde acil durumlarla ilgili tatbikatlar yapılır.	6	3,2	15	7,9	17	8,9	93	48,7	60	31,4	2,0	1,002
İşyerimizde çalışan temsilcisi sağlık ve güvenlikle ilgili endişelerimizi yönetime bildirir.	6	3,1	8	4,2	17	8,9	99	51,8	61	31,9	1,9	0,927
İşyerinizde iş kazası yaşanması durumunda bildirim yapılır.	3	1,6	7	3,7	10	5,2	89	46,6	82	42,9	1,7	0,841
İşyerimizde İSG ile ilgili gerekli denetlemeler yapılmaktadır.	4	2,1	7	3,7	15	7,9	93	48,7	72	37,7	1,8	0,876

Tablo 3 incelendiğinde; en yüksek aritmetik ortalama puanına (\bar{x} :2,0) sahip maddelerin “İşyerimde düzenli aralıklarla risk değerlendirme faaliyetleri yürütülür”, “Yönetim risk değerlendirme sürecinde çalışanların görüş ve önerilerini dikkate alır” ve “İşyerimizde acil durumlarla ilgili tatbikatlar yapılır” olduğu görülmektedir. Bu maddelere sürekli işçilerin katılma düzeylerinin dağılımına baktığımızda, “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” aralığında olduğu görülmektedir.

En düşük aritmetik ortalama puanına (\bar{x} :1,7) ve en düşük standart sapmaya (ss:0,841) sahip olan madde ise “İşyerinizde iş kazası yaşanması durumunda bildirim yapılır” maddesidir. Sürekli işçilerin, bu maddeye katılma düzeylerinin dağılımı, “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” aralığında olduğunu göstermektedir.

Çalışma ortamı gözetimi

Çalışma ortamı gözetimi başlığı çerçevesinde ele alınan maddelere verilen cevaplara dayalı madde yüzdelik dağılımları, aritmetik ortalamaları ve ilgili soruya cevap veren katılımcı sayıları Tablo 4’te gösterilmektedir.

Tablo 4. Çalışma Ortamı Gözetimi Başlığına Ait Maddeler ve Frekans Değerleri

Çalışma Ortamı Gözetimi Başlığına Ait Sorular	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		A.O	s.s
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		
İşyerimizde düzenli aralıklarla işyeri ortam ölçümleri yapılmaktadır.	7	3,7	15	7,9	25	13,1	85	44,5	59	30,9	2,0	1,039
İşyerimizde alınan İSG önlemlerinin yeterli olduğunu düşünüyorum.	8	4,2	12	6,3	16	8,4	95	49,7	60	31,4	2,0	1,015
İşyerimizde kullandığımız ekipman ve araç gereçlerin periyodik olarak bakımları yapılmaktadır.	5	2,6	16	8,4	12	6,3	90	47,1	58	35,6	1,9	0,996
İşyerimizde acil durumları ve yangını önleyici tedbirler alınmaktadır.	4	2,1	7	3,7	9	4,7	96	50,3	75	39,3	1,7	0,857
İşyerimizde uygun hijyen şartları sağlanmaktadır.	5	2,6	10	5,2	13	6,8	88	46,1	75	39,3	1,8	0,943
İşyerimizde yeterli aydınlatma, havalandırma ve termal konfor şartları sağlanmaktadır.	9	4,7	8	4,2	21	11,0	85	44,5	68	35,6	1,9	1,030
İşyerimizin düzeni sağlık ve güvenlik risklerine yol açmayacak ve çalışanların işlerini rahatça yapacakları şekilde sağlanmaktadır.	4	2,1	15	7,9	18	9,4	88	46,1	66	34,6	1,9	0,972
İşyerimizde tehlikeli maddelerin taşınması, depolanması ve bertaraf edilmesi konusunda çalışanlara yönelik gerekli tedbirler alınmaktadır.	3	1,6	12	6,3	17	8,9	88	46,1	71	37,2	1,8	0,919

Tablo 4 incelendiğinde; en yüksek aritmetik ortalama puanına (\bar{x} :2,0) sahip maddelerin “İşyerimizde düzenli aralıklarla işyeri ortam ölçümleri yapılmaktadır” ve “İşyerimiz-

de alınan İSG önlemlerinin yeterli olduğunu düşünüyorum.” olduğu görülmektedir. Bu maddelere sürekli işçilerin katılma düzeylerinin dağılımının “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” aralığında olduğu görülmektedir. En düşük aritmetik ortalama puanına (\bar{x} :1,7) ve en düşük standart sapma puanına (ss:0,857) sahip olan madde ise “İşyerimizde acil durumları ve yangını önleyici tedbirler alınmaktadır.” maddesidir. Sürekli işçilerin, bu maddeye katılma düzeylerinin dağılımının, “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” aralığında olduğunu göstermektedir.

Çalışan Eğitimleri

Çalışan eğitimleri başlığı çerçevesinde ele alınan maddelere verilen cevaplara dayalı madde yüzdelik dağılımları, aritmetik ortalamaları ve ilgili soruya cevap veren katılımcı sayıları Tablo 5'te gösterilmektedir.

Tablo 5. Çalışan Eğitimleri Başlığına Ait Maddeler ve Frekans Değerleri

Çalışan Eğitimleri	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		A.O	s.s
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		
İşyerimizde olası acil durum (yangın söndürme, kurtarma, tahliye ve ilkyardım) konularında eğitim verilir.	2	1,0	7	3,7	16	8,4	91	47,6	75	39,3	1,7	0,824
İşyerimde İSG konusunda uzmanlar düzenli aralıklarda eğitim programları düzenlemektedir.	1	0,5	7	3,7	14	7,3	91	47,6	78	40,8	1,7	0,786
İşyerimizde İSG eğitimlerinin uygulama planı çalışanlara duyurulur.	1	0,5	6	3,1	10	5,2	99	51,8	75	39,3	1,7	0,743
İşyerimizde İSG eğitimlerinin içerikleri yapılan işin tehlike ve risklerini kapsamaktadır.	2	1,0	7	3,7	12	6,3	98	51,3	72	37,7	1,7	0,800
İşyerimizde yapılan eğitimler uygulamalı kolay anlaşılır bir şekilde verilmektedir.	2	1,0	7	3,7	10	5,2	98	51,3	74	38,7	1,7	0,794
İşyerimizde kişisel koruyucu donanım ve yeni ekipmanların kullanımı konusunda eğitim verilmektedir.	3	1,6	7	3,7	17	8,9	93	48,7	71	37,2	1,8	0,852

Tablo 5 incelendiğinde; en yüksek aritmetik ortalama puanına (\bar{x} :1,8) sahip maddenin “İşyerimizde kişisel koruyucu donanım ve yeni ekipmanların kullanımı konusunda

eğitim verilmektedir”, olduğu görülmektedir. Bu maddeye sürekli işçilerin katılma düzeylerinin dağılımına baktığımızda, “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” aralığında olduğu görülmektedir. Çalışan eğitimleri başlığına ait diğer maddelerin aritmetik ortalamaya puanları eşittir (\bar{x} :1,7). Sürekli işçilerin, bu maddelere katılma düzeylerinin dağılımı, “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” aralığındadır. Ayrıca, “İşyerimizde İSG eğitimlerinin uygulama planı çalışanlara duyurulur.” maddesi standart sapması en düşük olan (ss:0,743) maddedir.

Farkındalık

Farkındalık başlığı çerçevesinde ele alınan maddelere verilen cevaplara dayalı madde yüzdelik dağılımları, aritmetik ortalamaları ve ilgili soruya cevap veren katılımcı sayıları Tablo 6’da gösterilmektedir.

Tablo 6. Farkındalık Başlığına ait Maddeler ve Frekans Değerleri

Farkındalık Başlığına Ait Maddeler	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum		A.O	s.s
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		
İşyerimde ortaya çıkabilecek olan tüm acil durumlar için nasıl hareket edeceğim konusunda bilinçliyim.	1	0,5	6	3,1	10	5,2	86	45,0	88	46,1	1,6	0,761
İş sağlığı ve güvenliği kanununda yer alan haklarım konusunda bilinçliyim.	4	2,1	7	3,7	14	7,3	84	44,0	82	42,9	1,7	0,890
İşyerimizde yaşanabilecek iş kazaları, nedenleri ve korunma yöntemleri hakkında bilgi sahibiyim.	2	1,0	7	3,7	9	4,7	86	45,0	87	45,5	1,6	0,809
İşyerimizde ortaya çıkabilecek meslek hastalıkları, nedenleri ve korunma yöntemleri hakkında bilgi sahibiyim.	6	3,1	10	5,2	15	7,9	84	44,0	76	39,8	1,8	0,979
İşyeri hekiminin çalışanlar için uyguladığı koruyucu sağlık hizmetlerinin sağlığını korumada faydalı olacağını düşünüyorum.	1	0,5	6	3,1	16	8,4	92	48,2	76	39,8	1,7	0,775

İşimle ilgili tehlike ve riskler konusunda yeterli bilgiye sahibim.	5	2,6	5	2,6	8	4,2	78	40,8	95	49,7	1,6	0,882
İşimle ilgili kişisel koruyucu donanımları nasıl kullanmam gerektiğini biliyorum.	3	1,6	5	2,6	9	4,7	83	43,5	91	47,6	1,6	0,815
İşyerimizde alınan İSG önlemlerine uyarım.	2	1,0	5	2,6	6	3,1	76	39,8	102	53,4	1,5	0,769
Çalışma ortamında bir tehlike ile karşılaşmam durumunda yönetimi bilgilendiririm.	2	1,0	5	2,6	9	4,7	68	35,6	107	56,0	1,5	0,790
Çalışırken hem kendi güvenliğim hem de arkadaşlarımın güvenliğini sağlamam gerektiği konusunda bilinçliyim.	2	1,0	5	2,6	8	4,2	71	37,2	105	55,0	1,5	0,783

Tablo 6 incelendiğinde; en yüksek aritmetik ortalama puanına (\bar{x} :1,8) sahip maddenin “İşyerimizde ortaya çıkabilecek meslek hastalıkları, nedenleri ve korunma yöntemleri hakkında bilgi sahibiyim.” olduğu görülmektedir. Bu maddeye sürekli işçilerin katılma düzeylerinin dağılımı “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” aralığındadır. En düşük aritmetik ortalama puanına (\bar{x} :1,5) sahip olan maddeler ise “İşyerimizde alınan İSG önlemlerine uyarım.”, “Çalışma ortamında bir tehlike ile karşılaşmam durumunda yönetimi bilgilendiririm”, “Çalışırken hem kendi güvenliğim hem de arkadaşlarımın güvenliğini sağlamam gerektiği konusunda bilinçliyim.” olarak ortaya çıkmıştır. Sürekli işçilerin, bu maddelere katılma düzeylerinin dağılımı, “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” aralığındadır. Ayrıca, “İşyerimde ortaya çıkabilecek olan tüm acil durumlar için nasıl hareket edeceğim konusunda bilinçliyim.” maddesi standart sapması en düşük olan (ss: 0,761) maddedir.

3.2. Sürekli İşçilerin İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetleri Alan Başlıklarına İlişkin Görüşlerinin Cinsiyet, Eğitim Durumları, Medeni Durumlarına Açısından İncelenmesi

Sürekli işçilerin İSG hizmetleri alan başlıklarına ilişkin her bir maddeye vermiş olduğu cevaplar çeşitli değişkenlere göre incelenmiş ve anlamlı bir fark olup olmadığının belirlenmesi için bağımsız t testi ve ANOVA testleri yapılmıştır.

Sürekli işçilerin İSG hizmetleri alanı başlıklarına ilişkin her bir maddeye vermiş olduğu cevapların cinsiyete göre farklılığı bağımsız t-testi ile karşılaştırılmıştır. Yapılan istatistiksel analiz sonucunda erkek ve kadın işçilerin görüşleri arasında **farkındalık** başlığında

yer alan maddelerde anlamlı bir farklılık olduğu diğer 3 hizmet alanı başlığı altında yer alan maddelerde ise cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Farkındalık başlığı altında yer alan maddeler incelendiğinde;

“Çalışma ortamında bir tehlike ile karşılaşmam durumunda yönetimi bilgilendiririm” maddesinde cinsiyete göre aralarında anlamlı bir farklılık olduğu $t_{(189)}=1,68$ ve $p<0,05$, “Çalışırken hem kendi güvenliğim hem de arkadaşlarımla güvenliğini sağlamam gerektiği konusunda bilinçliyim” maddesinde cinsiyete göre aralarında erkek işçiler lehine anlamlı bir farklılığın olduğu $t_{(189)}=2,134$ ve $p<0,05$ bulunmuştur.

Sürekli işçilerin İSG hizmetleri alanı başlıklarına ilişkin her bir maddeye vermiş olduğu cevapların eğitim durumlarına göre farklılığı ANOVA testi ile karşılaştırılmıştır.

Yapılan istatistiksel analiz sonucunda eğitim durumları ilkökul, ortaokul, lise, üniversite olan işçilerin görüşleri arasında **Yönetimsel Tedbirler ve İş Birliği** başlığı altında yer alan 6 maddede anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. “Yönetimsel Tedbirler ve İş Birliği” başlığı altında yer alan maddeler incelendiğinde;

“Çalışan temsilcilerimiz, İSG konusunda görüşlerimizi almaktadır” maddesinde eğitim durumu açısından aralarında anlamlı bir farklılığın, $F_{(3;187)}=3,981$ ve $p<0,05$ olduğu bulunmuştur. Yapılan TUKEY testi sonucuna göre anlamlılığın yönü incelendiğinde İSG konusunda görüşlerinin alındığını düşünen ve eğitim durumu lise (X:2,2321) olan işçilerin eğitim durumu ortaokul (X:1,5000) olan işçilerden, eğitim durumu üniversite (X: 2,1613) olan işçilerin ise eğitim durumu ortaokul (X:1,5000) olan işçilerden daha yüksek oranda olduğu bulunmuştur.

“İşyerimde düzenli aralıklarla risk değerlendirme faaliyetleri yürütülür” maddesinde eğitim durumu açısından aralarında anlamlı bir farklılığın olduğu $F_{(3;187)}=5,321$ ve $p<0,05$ bulunmuştur. Yapılan TUKEY testi sonucuna göre anlamlılığın yönü incelendiğinde işyerinde düzenli aralıklarla risk değerlendirme faaliyetlerinin yürütüldüğünü düşünen ve eğitim durumu lise (X:2,1250) olan işçilerin eğitim durumu ortaokul (X:1,4231) olan işçilerden, eğitim durumu üniversite (X: 2,1613) olan işçilerin ise eğitim durumu ortaokul (X: 1,4231) olan işçilerden daha yüksek oranda görüş bildirdikleri görülmüştür.

“Yönetim risk değerlendirme sürecinde çalışanların görüş ve önerilerini dikkate alır” maddesinde değerlendirildiğinde, eğitim durumu açısından aralarında anlamlı bir farklılığın olduğu $F_{(3;187)}=3,466$ ve $p<0,05$ bulunmuştur. Yapılan TUKEY testi sonucuna göre anlamlılığın yönü incelendiğinde yönetimin risk değerlendirme sürecinde çalışanların görüş ve önerilerinin dikkate alındığını düşünen ve eğitim durumu lise (X:1,8750) olan işçilerin eğitim durumu ortaokul (X:1,4615) olan işçilerden daha yüksek oranda görüş bildirdikleri görülmüştür.

“İşyerimde yapılan risk değerlendirme sonuçları ile ilgili çalışanlara bilgilendirme yapılır” maddesi değerlendirildiğinde, $F_{(3;187)}=2,851$ ve $p<0,05$ olduğu için eğitim durumu açısından aralarında anlamlı bir farklılığın olduğu belirlenmiştir. Yapılan TUKEY testi sonucuna göre anlamlılığın yönü incelendiğinde işyerinde yapılan risk değerlendirme

sonuçları hakkında bilgilendirme yapıldığını düşünen ve eğitim durumu lise (X:2,0258) olan işçilerin, eğitim durumu ortaokul (X:1,4231) olan işçilerden daha yüksek oranda görüş bildirdikleri görülmüştür.

“İşyerimizde acil durumlarla ilgili tatbikatlar yapılır” maddesi değerlendirildiğinde eğitim durumu açısından aralarında anlamlı bir farklılığın olduğu $F_{(3;187)}=3,771$ ve $p<0,05$ bulunmuştur. Yapılan TUKEY testi sonucuna göre anlamlılığın yönü incelendiğinde işyerinde acil durumlarla ilgili tatbikatların yapıldığını düşünen ve eğitim durumu lise (X:2,0714) olan işçilerin, eğitim durumu ortaokul (X:1,5000) olan işçilerden, eğitim durumu üniversite (X:2,3548) olan işçilerin ise eğitim durumu ortaokul (X: 1,5000) olan işçilerden daha yüksek oranda görüş bildirdikleri görülmüştür.

“İşyerimizde çalışan temsilcisi sağlık ve güvenlikle ilgili endişelerimizi yönetime bildirir” maddesi değerlendirildiğinde, eğitim durumu açısından aralarında anlamlı bir farklılığın olduğu $F_{(3;187)}=4,752$ ve $p<0,05$ bulunmuştur. Yapılan TUKEY testi sonucuna göre anlamlılığın yönü incelendiğinde işyerinde çalışan temsilcisinin sağlık ve güvenlikle ilgili endişelerini yönetime bildirdiğini düşünen ve eğitim durumu lise (X:2,0714) olan işçilerin, eğitim durumu ortaokul (X:1,5000) olan işçilerden, eğitim durumu üniversite (X:2,3548) olan işçilerin ise eğitim durumu ortaokul (X: 1,5000) olan işçilerden daha yüksek oranda görüş bildirdikleri görülmüştür.

Çalışma Ortamı Gözetimi başlığı altında yer alan toplam 6 madde ile eğitim durumları değişkeni arasında anlamlı farklılığın olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

“İşyerimizde düzenli aralıklarla işyeri ortam ölçümleri yapılmaktadır” maddesi değerlendirildiğinde, eğitim durumu açısından aralarında anlamlı bir farklılığın olduğu $F_{(3;187)}=3,823$ ve $p<0,05$ bulunmuştur. Yapılan TUKEY testi sonucuna göre anlamlılığın yönü incelendiğinde İşyerinde düzenli aralıklarla işyeri ortam ölçümlerinin yapıldığını düşünen ve eğitim durumu lise (X:2,2321) olan işçilerin, eğitim durumu ortaokul (X:1,5000) olan işçilerden daha yüksek oranda görüş bildirdikleri görülmüştür.

“İşyerimizde alınan İSG önlemlerinin yeterli olduğunu düşünüyorum.” maddesi değerlendirildiğinde, eğitim durumu açısından aralarında anlamlı bir farklılığın olduğu $F_{(3;187)}=3,753$ ve $p<0,05$ bulunmuştur. Yapılan TUKEY testi sonucuna göre anlamlılığın yönü incelendiğinde işyerinde alınan İSG önlemlerinin yeterli olduğunu düşünen ve eğitim durumu lise (X:2,1250) olan işçilerin, eğitim durumu ortaokul (X:1,4231) olan işçilerden ve eğitim durumu üniversite (X:2,1613) olan işçilerin, eğitim durumu ortaokul (X:1,4231) olan işçilerden daha yüksek oranda görüş bildirdikleri görülmüştür.

“İşyerimizde uygun hijyen şartları sağlanmaktadır” maddesi değerlendirildiğinde, eğitim durumu açısından aralarında anlamlı bir farklılığın olduğu $F_{(3;187)}=3,588$ ve $p<0,05$ bulunmuştur. Yapılan TUKEY testi sonucuna göre anlamlılığın yönü incelendiğinde İşyerinde uygun hijyen şartları sağlandığını düşünen ve eğitim durumu lise (X:2,0268) olan işçilerin, eğitim durumu ortaokul (X: 1,4231) olan işçilerden daha yüksek oranda görüş bildirdikleri görülmüştür.

“İşyerimizde yeterli aydınlatma, havalandırma ve termal konfor şartları sağlanmaktadır” maddesi değerlendirildiğinde, eğitim durumu açısından aralarında anlamlı bir farklılığın olduğu $F_{(3;187)}=3,498$ ve $p<0,05$ bulunmuştur. Yapılan TUKEY testi sonucuna göre anlamlılığın yönü incelendiğinde işyerinde yeterli aydınlatma, havalandırma ve termal konfor şartlarının sağlandığını düşünen ve eğitim durumu lise (X:2,1250) olan işçilerin, eğitim durumu ortaokul (X: 1,4231) olan işçilerden daha yüksek oranda görüş bildirdikleri görülmüştür.

“İşyerimizin düzeni sağlık ve güvenlik risklerine yol açmayacak ve çalışanların işlerini rahatça yapacakları şekilde sağlanmaktadır” maddesi değerlendirildiğinde, eğitim durumu açısından aralarında anlamlı bir farklılığın olduğu $F_{(3;187)}=5,466$ ve $p<0,05$ bulunmuştur. Yapılan TUKEY testi sonucuna göre anlamlılığın yönü incelendiğinde işyerinin düzeni sağlık ve güvenlik risklerine yol açmayacak ve çalışanların işlerini rahatça yapacakları şekilde sağlandığını düşünen ve eğitim durumu lise (X:2,1339) olan işçilerin, eğitim durumu ortaokul (X:1,3077) olan işçilerden, eğitim durumu üniversite (X:1,9677) olan işçilerin ise eğitim durumu ortaokul (X: 1,3077) olan işçilerden daha yüksek oranda görüş bildirdikleri görülmüştür.

“İşyerimizde tehlikeli maddelerin taşınması, depolanması ve bertaraf edilmesi konusunda çalışanlara yönelik gerekli tedbirler alınmaktadır” maddesi değerlendirildiğinde, eğitim durumu açısından aralarında anlamlı bir farklılığın olduğu $F_{(3;187)}=4,332$ ve $p<0,05$ bulunmuştur. Yapılan TUKEY testi sonucuna göre anlamlılığın yönü incelendiğinde işyerinde tehlikeli maddelerin taşınması, depolanması ve bertaraf edilmesi konusunda çalışanlara yönelik gerekli tedbirlerin alındığını düşünen ve eğitim durumu lise (X:2,0000) olan işçilerin, eğitim durumu ortaokul (X:1,3077) olan işçilerden daha yüksek oranda görüş bildirdikleri görülmüştür.

Çalışanların eğitimi başlığı altında yer alan toplam 5 madde ile eğitim durumları değişkeni arasında anlamlı farklılığın olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

“İşyerimde İSG konusunda uzmanlar düzenli aralıklarda eğitim programları düzenlemektedir” maddesi değerlendirildiğinde, eğitim durumu açısından aralarında anlamlı bir farklılığın olduğu $F_{(3;187)}=4,534$ ve $p<0,05$ bulunmuştur. Yapılan TUKEY testi sonucuna göre anlamlılığın yönü incelendiğinde işyerinde İSG konusunda uzmanların düzenli aralıklarla eğitim programları düzenlendiğini düşünen ve eğitim durumu ilkökul (X:1,8636) olan işçilerin, eğitim durumu ortaokul (X:1,2692) olan işçilerden ve eğitim durumu lise (X:1,8661) olan işçilerin, eğitim durumu ortaokul (X:1,2692) olan işçilerden daha yüksek oranda görüş bildirdikleri görülmüştür.

“İşyerimizde İSG eğitimlerinin uygulama planı çalışanlara duyurulur” maddesi değerlendirildiğinde, eğitim durumu açısından aralarında anlamlı bir farklılığın olduğu $F_{(3;187)}=3,520$ ve $p<0,05$ bulunmuştur. Yapılan TUKEY testi sonucuna göre anlamlılığın yönü incelendiğinde işyerinde İSG eğitimlerinin uygulama planının çalışanlara duyurulduğunu düşünen ve eğitim durumu lise (X:1,8750) olan işçilerin, eğitim durumu ortaokul (X:1,3077) olan işçilerden daha yüksek oranda görüş bildirdikleri görülmüştür.

“İşyerimizde İSG eğitimlerinin içerikleri yapılan işin tehlike ve risklerini kapsamaktadır” maddesi değerlendirildiğinde, eğitim durumu açısından aralarında anlamlı bir farklılığın olduğu $F_{(3;187)}=3,909$ ve $p<0,05$ bulunmuştur. Yapılan TUKEY testi sonucuna göre anlamlılığın yönü incelendiğinde işyerinde İSG eğitimlerinin içerikleri yapılan işin tehlike ve risklerini kapsadığını düşünen ve eğitim durumu ilkökul (X:1,9091) olan işçilerin, eğitim durumu ortaokul (X:1,3077) olan işçilerden ve eğitim durumu lise (X:1,8750) olan işçilerin, eğitim durumu ortaokul (X:1,3077) olan işçilerden daha yüksek oranda görüş bildirdikleri görülmüştür.

“İşyerimizde yapılan eğitimler uygulamalı kolay anlaşılır bir şekilde verilmektedir” maddesi değerlendirildiğinde, eğitim durumu açısından aralarında anlamlı bir farklılığın olduğu $F_{(3;187)}=2,747$ ve $p<0,05$ bulunmuştur. Yapılan TUKEY testi sonucuna göre anlamlılığın yönü incelendiğinde işyerinde yapılan eğitimlerin uygulamalı kolay anlaşılır bir şekilde verildiğini düşünen ve eğitim durumu lise (X:1,8661) olan işçilerin, eğitim durumu ortaokul (X:1,3846) olan işçilerden daha yüksek oranda görüş bildirdikleri görülmüştür.

“İşyerimizde kişisel koruyucu donanım ve yeni ekipmanların kullanımı konusunda eğitim verilmektedir” maddesi değerlendirildiğinde, eğitim durumu açısından aralarında anlamlı bir farklılığın olduğu $F_{(3;187)}=3,934$ ve $p<0,05$ bulunmuştur. Yapılan TUKEY testi sonucuna göre anlamlılığın yönü incelendiğinde işyerinde kişisel koruyucu donanım ve yeni ekipmanların kullanımı konusunda eğitim verildiğini düşünen ve eğitim durumu lise (X:1,9821) olan işçilerin, eğitim durumu ortaokul (X:1,3846) olan işçilerden daha yüksek oranda görüş bildirdikleri görülmüştür.

Farkındalık başlığı altında yer alan toplam 4 madde ile eğitim durumları değişkeni arasında anlamlı farklılığın olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

“İşyerimde ortaya çıkabilecek olan tüm acil durumlar için nasıl hareket edeceğim konusunda bilinçliyim” maddesi değerlendirildiğinde, eğitim durumu açısından aralarında anlamlı bir farklılığın olduğu $F_{(3;187)}=2,939$ ve $p<0,05$ bulunmuştur. Yapılan TUKEY testi sonucuna göre anlamlılığın yönü incelendiğinde işyerinde ortaya çıkabilecek olan tüm acil durumlar için nasıl hareket edeceği konusunda bilinçli olduğunu düşünen ve eğitim durumu lise (X:1,7857) olan işçilerin, eğitim durumu ortaokul (X:1,3462) olan işçilerden daha yüksek oranda görüş bildirdikleri görülmüştür.

“İşyerimizde yaşanabilecek iş kazaları, nedenleri ve korunma yöntemleri hakkında bilgi sahibiyim” maddesi değerlendirildiğinde, eğitim durumu açısından aralarında anlamlı bir farklılığın olduğu $F_{(3;187)}=2,662$ ve $p<0,05$ bulunmuştur. Yapılan TUKEY testi sonucuna göre anlamlılığın yönü incelendiğinde işyerinde yaşanabilecek iş kazaları, nedenleri ve korunma yöntemleri hakkında bilgi sahibi olduğunu düşünen ve eğitim durumu lise (X:1,7946) olan işçilerin, eğitim durumu ortaokul (X:1,3077) olan işçilerden daha yüksek oranda görüş bildirdikleri görülmüştür.

“İşyeri hekiminin çalışanlar için uygulamış olduğu koruyucu sağlık hizmetlerinin sağlığını korumada faydalı olacağını düşünüyorum” maddesi değerlendirildiğinde, eği-

tim durumu açısından aralarında anlamlı bir farklılığın olduğu $F_{(3,187)}=3,188$ ve $p<0,05$ bulunmuştur. Yapılan TUKEY testi sonucuna göre anlamlılığın yönü incelendiğinde işyeri hekiminin çalışanlar için uygulamış olduğu koruyucu sağlık hizmetlerinin sağlığını korumada faydalı olacağını düşünen ve eğitim durumu lise (X:1,8661) olan işçilerin, eğitim durumu ortaokul (X:1,3846) olan işçilerden daha yüksek oranda görüş bildirdikleri görülmüştür.

“İşyerimizde alınan İSG önlemlerine uyarım” maddesi değerlendirildiğinde, eğitim durumu açısından aralarında anlamlı bir farklılığın olduğu $F_{(3,187)}=3,571$ ve $p<0,05$ bulunmuştur. Yapılan TUKEY testi sonucuna göre anlamlılığın yönü incelendiğinde işyerinde alınan İSG önlemlerine uyduğunu düşünen ve eğitim durumu lise (X:1,6875) olan işçilerin, eğitim durumu ortaokul (X:1,2308) olan işçilerden daha yüksek oranda görüş bildirdikleri görülmüştür.

4. Sonuç

Bu çalışmada, bir devlet üniversitesinde İSG hizmetlerinin uygulanma durumları sürekli işçilerin İSG hizmetleri alan başlıklarına yönelik görüşlerine göre incelenmiştir.

Sürekli işçilerin iş ile ilgili demografik özellikleri incelenmiş ve işçilerin çoğunluğunun (%96) temel İSG eğitimi aldığı, iş kazası geçirmediği (%92) ve işe giriş muayenesi yaptırdığı (%91,6) görülmüştür. Öte yandan yapılan analiz sonucunda işçilerin İSG hizmetlerinin uygulanmasına yönelik görüşlerinin olumlu yönde olduğu bulunmuştur. Bu olumlu sonuçların işçilerin İSG eğitimi alma durumları ile ilgili olduğu düşünülmektedir. Nitekim, yapılan çalışmalarda çalışan eğitimlerinin iş kazası yaşanma oranlarını azalttığı vurgulanmaktadır. Örneğin; yapılan bir çalışmada şoförlere çalışan eğitimleri düzenlenmiş ve bu eğitimlerin iş kazası oranlarına etkisi araştırılmış ve eğitim sonucunda yıllık iş kazası oranlarının azaldığı sonucuna ulaşılmıştır (Güler, 2011). Bunun yanında alan yazında çalışan eğitimlerinin, işyerlerinde olumlu güvenlik kültürü gelişimine, güvenlik performansına ve güvenli davranış gösterme eğilimine katkısının olduğu belirtilmiştir (Choudhry, Fang ve Mohamed, 2007; Muniz, Peon ve Ordas, 2007; Shang ve Lu, 2009).

Çalışmada İSG hizmetlerinin uygulanma durumları “Yönetimsel Tedbirler ve İş Birliği”, “Çalışma Ortamı Gözetimi”, “Çalışan Eğitimleri” ve “Farkındalık” hizmet alan başlıkları altında incelenmiştir.

“Yönetimsel Tedbirler ve İş Birliği” hizmet alanı başlığı altında sürekli işçiler en yüksek aritmetik ortalama ile risk değerlendirme faaliyetlerinin yürütüldüğünü ve bu süreçte çalışan görüşlerinin dikkate alındığını belirtmişlerdir. Sonuçlara bakıldığında işçilerin %92’sinin iş kazası geçirmediği ve üniversitede risk değerlendirme hizmetlerinin yürütüldüğüne yönelik olumlu görüş belirttiği görülmektedir. Nitekim iş yerlerinde risk değerlendirmesi yapmanın ve çalışan görüşlerinin dikkate alınmasının işyerindeki risklerin saptanarak özellikle iş kazası ve meslek hastalıklarının önlenmesi açısından faydalı olduğu bilinmektedir (Çavuş, 2015). Ancak sürekli işçilerin, üniversitede herhangi bir

iş kazası yaşanması durumunda bildirim yapılıp yapılmadığından haberdar olmadıkları görülmüştür. Bu durumun işçilerin çoğunluğunun iş kazası geçirmemiş olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

“Çalışma ortamı gözetimi” başlığı çerçevesinde ele alınan maddelere işçilerin çoğunluğunun “katılıyorum” cevabını verdiği görülmüştür. Yapılan betimsel analiz sonucunda ilgili kurumda İSG önlemlerinin alındığı, acil durum ve yangın tedbirlerinin alındığı ve işyeri düzen ve hijyenin sağlandığı bulunmuştur. 6331 sayılı İSG kanunu ve yönetmeliklerde işyerlerinde sağlıklı ve güvenli bir çalışma ortamı oluşturmak amacıyla birtakım yükümlülükler getirilmiştir. Kanun maddelerine bakıldığında çalışma ortamı gözetimini, çalışanların sağlığını ve güvenliğini korumak adına yapılan tüm düzenleyici ve önleyici faaliyetler olarak tanımlayabiliriz. Ayrıca çalışanların İSG hizmetlerine duydukları güven açısından çalışma ortamı gözetimi ayrı bir öneme sahiptir. Yapılan bir çalışmada uygun bir çalışma ortamı oluşturmanın çalışanlarda güvenli davranış oluşturma konusunda etkili olduğu belirtilmiştir (Wyaganowska ve Tobor-Osadnik, 2018).

“Çalışan Eğitimleri” başlığı çerçevesinde ele alınan maddelere verilen cevaplara göre işçilerin işyerlerinde çalışan eğitimlerinin yapıldığına dair görüş bildirdikleri görülmüştür. Çalışan eğitimlerin planlanması tasarlanması ve uygulanmasına yönelik esaslar Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimlerinin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik’te düzenlenmiş ve çalışan eğitimlerinin yapılmasının iş kazalarının azaltılması açısından önemine dikkat çekmiştir. Çalışma kapsamında işçilerin bulunduğu üniversitenin bu yükümlülüğü yerine getirdiği görülmektedir. İşyerlerinde çalışan eğitimlerinin yapılması, çalışanların iş kazası ve meslek hastalıklarının nedenlerini bilme, olası tehlike ve risklerden korunabilme, güvenli çalışma gibi konularda farkındalıklarının artmasını sağlayacaktır

Aynı şekilde çalışan eğitimlerini aldıkları yönünde görüş bildiren işçilerin “Farkındalık” başlığı çerçevesinde ele alınan maddelere aynı doğrultuda görüş bildirdikleri iş kazası ve meslek hastalıklarının nedenleri ve korunma yöntemleri, işyerinde güvenli çalışma, herhangi bir acil durumda nasıl hareket edeceğini bilme konusunda olumlu görüş bildirdikleri görülmüştür. Üniversitenin İSG eğitimlerinin bu konuda etkili olduğu söylenebilir. Nitekim yapılan çalışmalarda İSG eğitimlerinin işçilerin farkındalıklarını artırdığı ve olumlu güvenlik kültürü oluşturduğu sonucuna varılmıştır (Güler, 2011; Özkan ve Lajunen, 2003).

Sürekli işçilerin İSG hizmetleri alan başlıklarına ilişkin her bir maddeye vermiş olduğu cevapların çeşitli değişkenlere göre görüşleri arasında farklılık olup olmadığına bakılmıştır. İSG hizmet alanlarının cinsiyet değişkenine göre görüşler incelendiğinde anlamlı farklılık olmadığı sadece farkındalık başlığı altında bir fark bulunduğu görülmüştür. Bu sonucun çalışmaya katılan kadın işçi sayısının az olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Çalışmada dikkat çeken değişkenin işçilerin eğitim durumları olduğu görülmüştür. Genel anlamda İSG hizmet alanlarının her bir başlığında yer alan maddelere eğitim duru-

mu lise olan işçilerin eğitim durumu ortaokul olan işçilerden daha yüksek oranda görüş bildirdikleri görülmüştür. Bu durum Gyekye ve Salminen (2009) yapmış olduğu çalışmada daha eğitilmiş çalışanların iş güvenliği algılarının daha yüksek olduğu, güvenlik prosedürlerine daha fazla uyduğu ve daha az sıklıkta kazaya maruz kaldıkları yönündeki sonucuyla örtüşmektedir. Aynı şekilde Dursun (2011) yaptığı çalışmada da çalışanların eğitim durumu ile güvenlik algısı arasında anlamlı bir farklılık bulunmuş ve eğitim seviyesi yüksek olan çalışanların güvenlik algısının yüksek olduğunu bildirmiştir.

Sonuç olarak sürekli işçilerin işyerlerinde temel İSG hizmetlerinin yapıldığına dair olumlu görüş bildirdikleri sonucuna varılmıştır. İşyerlerinde İSG hizmetlerinin yerine getirilmesi bir yasal zorunluluk olarak görülmemelidir. İşyerlerinde geliştirilecek İSG politikaları ile süreç yönetilmeli ve sürekli gözden geçirmeler yapılarak iyileştirme faaliyetleri yürütülmelidir. Bu sürece çalışanlar dâhil edilmeli ve bilgilendirme eğitimleri yapılmalıdır.

Kaynakça

- Alli, B. O. (2008). *Fundamental principles of occupational health and safety (Second edition)*. Geneva: International Labour Organization.
- Alpagut, G. (2014). 6331 Sayılı iş sağlığı ve güvenliği kanununun genel esasları. *Journal of Istanbul University Law Faculty*, 72(2), 31-45.
- Bayram, M. (2019). İş sağlığı ve güvenliği koordinasyon hizmetlerinin önleyici İSG faaliyetleri üzerinde etkisi: Sakarya üniversitesi örneği. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 33(2), 595-612.
- Choudhry, R. M., Fang, D. ve Mohamed, S. (2007). The nature of safety culture: A survey of the state-of-the-art. *Safety Science*, 45, 993-1012.
- Cooper, D. (1998). *Improving safety culture: A practical guide*. Chichester: Wiley.
- Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimlerinin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik. (2013, 15 Mayıs). Resmî Gazete (Sayı: 28648). Web: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=18371&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> adresinden 25 Mart 2021 tarihinde alınmıştır.
- Çavuş, Ö. H. (2015). 6331 sayılı iş sağlığı ve güvenliği kanunu kapsamında ofis işyerlerinde risk değerlendirmesi. *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 6(2), 1-14.
- Dursun, S. (2011). *Güvenlik kültürünün güvenlik performansı üzerine etkisine yönelik bir uygulama*. (Yayımlanmamış doktora tezi), Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Fraenkel, J. R. ve Wallen, N. E. (2006). *How to design and evaluate research in education*. New York: McGraw-Hill International Edition.
- Güler, M. (2011). *İş sağlığı ve güvenliği eğitiminin iş kazalarının önlenmesine etkisi: İETT örneği*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Gyekye, S. A. ve Salminen, S. (2009). Educational status and organizational safety climate: Does educational attainment influence workers' perceptions of workplace safety? *Safety Science*, 47, 20–28.
- Hair, J. F., Black, W. C., Tatham, R. L. ve Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis*. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü. (2021). *Kamu üniversitelerinde iş sağlığı ve güvenliği uygulama rehberi*. Ankara: İSGGM
- İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu. (2012, 20 Haziran). Resmî Gazete (Sayı: 28339). Web: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.6331.pdf> adresinden 20 Kasım 2021 tarihinde alınmıştır.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (24. baskı). Ankara: Nobel Yayınevi.
- Muniz, B. F., Peon, J. M. M. ve Ordas, C. J. V. (2007). Safety culture: Analysis of The causal relationships between its key dimensions. *Journal of Safety Research*, 38, 627–641.
- Nurdoğan, A. K. (2018). Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (UÇÖ-ILO) yüzüncü yıl dönümü ve Türkiye ilişkileri. *Bitlis Eren Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Akademik İzdüşüm Dergisi*, 3(4), 78-95.
- Özkan, T. ve Lajunen, T. (2003). Güvenlik kültürü ve iklimi. *Pivolka*, 2(10), 3-4.
- Pallant, J. (2005). *SPSS survival manual. A step by step guide to data analysis using spss for windows*. Australia: Australian Copyright
- Shang, K. C. ve Lu, C. S. (2009). Effects of safety climate on perceptions of safety performance in container terminal operations. *Transport Reviews*, 29(1), 1–19.
- Süzek, S. (2005). İşçilerin iş sağlığı ve güvenliği konusunda hakları ve yükümlülükleri. *Legal İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Dergisi*, (6), 608-622.
- Türk Standartları Enstitüsü. (2008). *TS EN ISO 9001: 2008 kalite yönetim sistemleri – şartlar*. Ankara: Bakanlıklar.
- Wyganowska, M. ve Tobór-Osadnik, K. (2018). Working environment and observance of occupational health and safety regulations—case study. *Earth and Environmental Science IOP Publishing*, 174(1), 12-16.

Etik Kurul Kararı

AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU

Tarih: 28.06.2021

Sayı: 172

KONU: Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü'nün 07.06.2021 tarih ve E.10900 sayılı yazısı

KISACA ÖZET:

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü'nün ilgi yazısına istinaden Dr. Öğr. Üyesi Ebru SENEMTAŞI ÜNAL'ın danışmanlığını yürüttüğü yüksek lisans öğrencisi Aslı AVCI İNAL'ın "**İşyerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamalarının İşçilerin İş Performansına Etkisinin İncelenmesi: Bir Üniversite Örneği**" konu başlıklı bilimsel araştırması için kurulumuzdan izin istenmiş olup, araştırma dosyası belirtilen yazı ekinde kurulumuza gönderilmiştir.

KONU İLE İLGİLİ KİŞİLER:

Dr. Öğr. Üyesi Ebru SENEMTAŞI ÜNAL, Aslı AVCI İNAL

KONU İLE İLGİLİ YARARLANILAN VERİLER / KAYNAKLAR / DOKÜMANLAR

1. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü'nün 07.06.2021 tarih ve E.10900 sayılı yazısı
2. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi'nin Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Yönergesi
3. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Etik İlkeleri
4. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi,
5. Helsinki Bildirgesi,
6. Dünya Hekimler Birliğinin ilke Bildirgeleri,
7. Amerikan Kimya Derneği (ACS) ilkeleri
8. Amerikan Psikologlar Derneği'nin (APA) Deontoloji ilkeleri,
9. TÜBİTAK Araştırma - Yayın Etiği,
10. T.C. Anayasası, Yasalar ve ilgili mevzuat

Yapılan etik kurul toplantısı sonuçları:

1. Dr. Öğr. Üyesi Ebru SENEMTAŞI ÜNAL'ın danışmanlığını yürüttüğü yüksek lisans öğrencisi Aslı AVCI İNAL'ın araştırmacılığını yaptığı araştırma dosyası kurul üyelerine gönderilmiştir. Söz konusu dosya kurul üyeleri tarafından incelenerek, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu 28.06.2021 tarihi saat 13:30'da araştırma ile ilgili başvuruyu görüşmek üzere Doç. Dr. Serkan KAPUCU başkanlığında toplanmıştır.

2. Dr. Öğr. Üyesi Ebru SENEMTAŞI ÜNAL'ın danışmanlığını yürüttüğü yüksek lisans öğrencisi Aslı AVCI İNAL'ın araştırmacılığını yaptığı araştırma dosyası Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Yönergesi madde 3, 9, 10, 11, 12 ve 13'e göre incelenmiş olup, yapılacak araştırmaya izin verilmesine mevcut oy birliğiyle karar verilmiştir.

Tarih: 28.06.2021

Sayı: 172

	Adı Soyadı	Görev Yeri	Görevi	İmza
1	Prof. Dr. Güray OKYAR	Tıp Fakültesi	Başkan	KATILMADI
2	Doç. Dr. Serkan KAPUCU	Eğitim Fakültesi	Başkan V	
3	Doç. Dr. Emine TEYFUR	Fen Edebiyat Fakültesi	Üye	
4	Doç. Dr. Gamze YILMAZ	Sağlık Yüksek Okulu	Üye	
5	Doç. Dr. Tayfun KARATAŞ	Sağlık Hizm. MYO Müd.	Üye	
6	Dr. Öğr. Üyesi Mustafa SAFA	İslami İlimler Fakültesi	Üye	
7	Doç. Dr. Tuba AYDIN	Eczacılık Fakültesi	Üye	
8	Yılmaz SABUNCU	Şube Müdürü	Raportör	

